

Antoni Kozuch, Bożena Piechowicz

Katedra Agrobiznesu Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach

Ocena sytuacji majątkowej i finansowej SKR w warunkach gospodarki rynkowej (materiały z badań)

Wstęp

Jednym z głównych podmiotów świadczących usługi produkcyjne dla rolnictwa w województwie siedleckim są spółdzielnie kółek rolniczych (SKR) jako wielobranżowe przedsiębiorstwa usługowe w gminie. W końcu lat osiemdziesiątych dysponowały one dużą bazą techniczno-gospodarczą. Poziom techniczny, nowoczesność i funkcjonalność poszczególnych składników tej bazy była znacznie zróżnicowana. Łącznie jednak stanowiła ona sieć infrastruktury zapewniającej w stopniu dostatecznym produkcyjną obsługę wsi i rolnictwa [3].

Zmiana systemu gospodarowania ujawniła liczne problemy w ekonomice i organizacji SKR. Zaznaczyć jednak należy, że rozmiar i charakter tych problemów jest zróżnicowany w poszczególnych jednostkach. Jednocześnie uzyskana przez spółdzielnie samodzielność jest ściśle połączona z odpowiedzialnością za działanie w warunkach zaostrzającej się konkurencji. Tylko prężne ekonomicznie jednostki usługowe są bowiem zdolne do restrukturyzacji i modernizacji bazy usługowo-produkcyjnej, obniżenia kosztów produkcji i usług, zatrudnienia wykwalifikowanych pracowników i rozwijania nowych, bardziej opłacalnych kierunków działalności gospodarczej, a także racjonalizacji zarządzania i marketingu. Określenie przez spółdzielnie strategii działania i jej realizacja wywołują zapotrzebowanie na analizę finansową. Opanowanie zasad tej analizy stanowi niezbędny warunek elastycznego przystosowania się SKR do nowych rynkowych warunków gospodarowania. Celem niniejszego opracowania jest próba oceny zmian potencjału usługowego SKR, mierzonego wartością majątku, oraz źródeł jego finansowania, ich struktury i wykorzystania w latach 1992–1994.

Materiał badawczy i metoda badań

Podstawowym źródłem danych są sprawozdania finansowe (bilans i rachunek wyników) za lata 1992–1994 ze wszystkich 54 działających w tym okresie w woj. siedleckim SKR. Badane spółdzielnie dla celów analizy podzielono na 4 grupy według wartości majątku ogółem. Pierwszą grupę stanowi 7 (13,0%) największych spółdzielni dysponujących na koniec 1994 r. majątkiem powyżej 5500 mln zł, drugą – 8 (14,8%) posiadających majątek od 3500 do 5500 mln zł, trzecią – 22 SKR (40,7%) z majątkiem od 1500 do 3500 mln zł, czwartą – 17 spółdzielni (31,5%) o najmniejszej wartości majątku – do 1500 mln zł. W wymienionym układzie dokonano oceny struktury i dynamiki zmian majątku i źródeł jego finansowania. W celu określenia wartości poszczególnych wskaźników struktury majątku dokonano aktualizacji jego wartości metodą szacunkową uwzględniając przy tym wskaźnik inflacji w badanym okresie. Pozwoliło to na ustalenie szacunkowej wartości majątku według cen z 1992 r.

Wyniki badań

Wybrane informacje charakteryzujące badane spółdzielnie zawiera tabela 1. W latach 1992–1994 wartość majątku ogółem w przeliczeniu na 1 spółdzielnię zmniejszyła się z 4264 mln zł do 2136 mln zł, tj. o 49,9%. We wszystkich grupach na przestrzeni badanego okresu majątek systematycznie zmniejszał się, przy czym najwyższy spadek wystąpił w grupie IV – z 1233 mln zł do 552 mln zł, tj. o 55,2%, a najniższy w I – analogicznie z 14339 mln zł do 7985 mln zł, tj. o 44,3%.

Analizując przedstawione dane, można zauważyć, że we wszystkich badanych spółdzielniach występuje również znaczny spadek wartości majątku trwałego z 3562 mln zł w 1992 r. do 1665 mln zł w 1994 r. w przeliczeniu na 1 spółdzielnię, tj. o 53,3%. Najwyższy spadek, podobnie jak poprzednio, wystąpił w grupie IV z 1014 mln zł do 426 mln zł (o 58,0%), a najniższy w I – odpowiednio z 11914 mln zł do 6216 mln zł, tj. o 47,8%.

Wyposażenie spółdzielni w środki trwałe pozostaje w ścisłym związku przyczynowo-skutkowym ze zmianami w działalności usługowo-produkcyjnej. Zasoby tych środków warunkują bowiem potencjalne możliwości usługowe SKR. Z przeprowadzonych badań wynika, że na przestrzeni badanego okresu we wszystkich SKR, po przeliczeniu na ceny z 1992 r., nastąpił spadek przychodów ze sprzedaży o 20,3%. Spadek sprzedaży był wyższy w mniejszych spółdzielniach (o 48,1% w grupie IV), a niższy w większych (o 2,9% w grupie I).

Analiza gospodarowania czynnikiem ludzkim ma na celu między innymi ustalenie i ocenę zmian występujących w stanie zatrudnienia w porównaniu ze zmianami wielkości produkcji i technicznego uzbrojenia pracy. Jednym z najistotniejszych

Tabela 1. Podstawowe dane o badanych SKR

Wyszczególnienie	Grupy wg wartości majątku				Razem średnio	
	I	II	III	IV		
Liczba badanych spółdzielni w grupie	7	8	22	17	54	
Majątek ogółem na 1 SKR [mln zł]	A 1992	14339,0	5125,0	3086,0	1233,0	4264,0
	B 1994	7985,0	2428,0	1393,0	552,0	2136,0
	A=100(%)	55,7	47,4	45,1	44,8	50,1
W tym: majątek trwały średnio na 1 SKR [mln zł]	A 1992	11914,0	3927,0	2740,0	1014,0	3562,0
	B 1994	6216,0	1766,0	1150,0	426,0	1665,0
	A=100(%)	52,2	45,0	42,5	42,0	46,7
Przychody ze sprzedaży ogółem na 1 SKR [mln zł]	A 1992	6970,0	4257,0	2054,0	1175,0	2741,0
	B 1994	6770,0	3074,0	1621,0	610,0	2185,0
	A=100(%)	97,1	72,2	78,9	51,9	79,7
Średnie zatrudnienie na 1 SKR [osoby]	A 1992	63,0	32,0	20,0	13,0	25,0
	B 1994	52,0	21,0	12,0	11,0	18,0
	A=100(%)	82,5	65,6	60,0	84,6	72,0
Techniczne uzbrojenie pracy [mln zł/osobę]	A 1992	189,0	123,0	137,0	78,0	142,0
	B 1994	120,0	84,0	96,0	39,0	92,0
	A=100(%)	63,5	68,3	70,1	50,0	64,8

Źródło: badania własne.

czynników wpływających na wielkość zatrudnienia jest postęp techniczny, a zwłaszcza mechanizacja i automatyzacja procesu produkcyjnego. Skutkiem oddziaływania tego czynnika, którego miernikiem jest wskaźnik technicznego uzbrojenia pracy, mogą być zmiany w ilości i strukturze zatrudnienia [1]. W badanym okresie we wszystkich SKR średnie zatrudnienie w przeliczeniu na 1 spółdzielnię zmalało z 25 osób w 1992 r. do 18 osób w 1994 r., tj. o 28,0% (od 15,4% w grupie IV do 40,0% w grupie III).

W latach 1992–1994 tempo zmniejszenia zatrudnienia w całej zbiorowości było związane ze spadkiem wartości środków trwałych, stąd też wskaźnik technicznego uzbrojenia pracy zmniejszył się ze 142 mln zł do 92 mln zł w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, tj. o 35,2%. Zmniejszenie się wartości wskaźnika było wyższe w grupach, w których średnie zatrudnienie spadło w mniejszym stopniu.

Wstępną analizę bilansu w ujęciu dynamicznym przeprowadzono z wykorzystaniem wskaźników dynamiki, określających kierunek i stopień zmian poszczególnych elementów bilansu w porównaniu do ich poziomu w poprzednich latach, oraz wskaźników struktury, przedstawiających udział poszczególnych pozycji majątku w ich ogólnych wielkościach [4].

Tabela 2. Struktura majątku

Wyszczególnienie	Grupy wg wartości majątku				Razem średnio	
	I	II	III	IV		
Majątek ogółem [mln zł]	A 1992	14339,0	5125,0	3086,0	1233,0	4264,0
	B 1994	7985,0	2428,0	1393,0	552,0	2136,0
	A=100(%)	55,7	47,4	45,1	44,8	50,1
W tym: majątek trwały [%]	A 1992	83,1	76,6	88,8	82,2	83,5
	B 1994	77,8	72,7	81,6	77,2	77,9
	A=100(%)	52,2	45,0	42,0	42,0	46,7
Majątek obrotowy [%]	A 1992	16,9	23,4	11,2	17,8	16,5
	B 1994	22,2	27,3	18,4	22,8	22,1
	A=100(%)	72,9	55,2	74,0	57,5	67,1

Źródło: badania własne.

Struktura majątku wpływa na kształtowanie sytuacji i pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Udział składników majątku w wygospodarowywaniu zysku nie jest jednakowy. Bezpośrednio do jego wypracowania przyczynia się majątek obrotowy (majątek płynny) dzięki stałym przemianom i wymianom, przynoszącym nadwyżkę środków (zyski). Majątek trwały jest również ważny, ale jego rola w tym procesie ma charakter pośredni. Istota i różna funkcja powodują, że podstawowym celem oceny aktywów jest zbadanie zmian zachodzących w relacji między majątkiem trwałym a majątkiem obrotowym oraz w strukturze poszczególnych składników w obu wymienionych grupach [1].

Na podstawie danych zawartych w tabeli 2 można zauważyć, że w latach 1992–1994 nastąpiły istotne zmiany w strukturze majątku. Udział rzeczowych i zrównanych z nimi składników majątku trwałego, jakim dysponowały wszystkie badane SKR w aktywach, zmniejszył się z 83,5% w 1992 r. do 77,9% w 1994 r., a jego wartość spadła o 53,3%. Większe zmniejszenie udziału środków trwałych występuje w grupach spółdzielni o niższej wartości majątku. I tak: udział majątku trwałego w majątku ogółem w grupie III zmalał z 88,8% do 81,6%, w grupie IV odpowiednio z 82,2% do 77,2%, a ich wartości o 58,0%. W mniejszym zaś zakresie zmniejszył się stopień unieruchomienia majątku w spółdzielniach o wyższej wartości majątku. W grupie II wskaźnik struktury majątku trwałego zmniejszył się z 76,6% w 1992 r. do 72,7% w 1994 r., przy spadku wartości o 55,0%, w grupie I odpowiednio z 83,1% do 77,8% i spadku wartości o 47,8%. Zmniejszenie wartości wskaźników wyposażenia SKR w środki trwałe świadczy o wzroście elastyczności spółdzielni i zmniejszeniu kosztów stałych. Na zmniejszenie udziału środków trwałych w majątku, poza naturalnym zużyciem, ma również wpływ świadoma polityka wyprzedaży sprzętu, przeważnie wyeksploatowanego lub wykorzystywanego w zbyt małym stopniu, oraz zła sytuacja

Tabela 3. Struktura majątku trwałego

Wyszczególnienie		Grupy wg wartości majątku				Razem średnio
		I	II	III	IV	
Majątek trwały [mln zł]	A 1992	11914,0	3927,0	2740,0	1014,0	3562,0
	B 1994	6216,0	1766,0	1150,0	426,0	1665,0
	A=100(%)	52,2	45,0	42,0	42,0	46,7
W tym [%]	A 1992	87,6	74,2	78,8	69,8	81,1
	B 1994	86,2	76,3	82,2	79,3	82,9
	A=100(%)	91,3	46,2	43,3	47,7	47,8
Maszyny i urządzenia	A 1992	7,4	14,7	12,7	16,8	11,1
	B 1994	7,5	14,8	10,5	10,3	9,7
	A=100(%)	94,0	45,5	34,1	25,9	40,8
Środki transportu	A 1992	2,0	7,4	5,6	10,7	4,8
	B 1994	2,2	4,9	4,2	7,7	3,6
	A=100(%)	103,4	29,8	31,2	30,3	35,7

Źródło: badania własne.

finansowa jednostek. Inną formą, uszczuplającą co prawda majątek, ale ratującą spółdzielnie jako całość, jest sprzedaż zakładów czy obiektów należących do spółdzielni. Łączy się to niekiedy z pozbyciem się przez SKR kłopotliwych z różnych względów części jej majątku, uproszczeniem organizacji i racjonalizacją struktury [3].

Majątek trwały można charakteryzować według rodzaju środków trwałych. Jest to podstawą oceny i ukazania zachodzących zmian. Analizując strukturę rodzajową produkcyjnych środków trwałych (tab. 3), należy zauważyć, że jest ona bardzo nieracjonalna, bowiem podstawowe znaczenie mają budynki i budowle, których udział w strukturze majątku trwałego rośnie. Wartość budynków i budowli, jakimi dysponowały wszystkie badane SKR, zmalała o 52,2%, jednak ich udział w majątku trwałym wzrósł z 81,1% w 1992 r. do 82,9% w 1994 r. Największy spadek wartości budynków i budowli wystąpił w grupach o niższej wartości majątku, a mianowicie o 52,3% w grupie IV, 56,7% w III i 53,8% w grupie II, a ich udział w majątku trwałym w ciągu badanego okresu wzrósł analogicznie z 69,8% do 79,3% i z 78,8% do 82,2% oraz z 74,2% do 76,3%. Natomiast nieznacznie zmniejszyła się wartość budynków i budowli w I grupie – o 8,7%, a ich udział w majątku trwałym spadł z 87,6% do 86,2%.

Jednym z czynników kształtujących strukturę majątku przedsiębiorstwa jest rodzaj prowadzonej działalności. Dla spółdzielni kółek rolniczych jest to świadczenie usług. Stąd też negatywnie należy ocenić zmniejszenie w strukturze majątku trwałego udziału maszyn i urządzeń o 1,4 pkt. proc. przy spadku ich wartości o 59,2% oraz środków transportu analogicznie o 1,2 i 64,3%. Świadczy to o znaczym ograniczeniu

posiadanego potencjału, a w związku z tym tendencji do zawężania działalności usługowo-produkcyjnej. Należy podkreślić, że posiadany majątek trwały jest w dużym stopniu wyeksploatowany i nie ma pełnej zdolności wytwórczej. Efektem tego są rosnące koszty utrzymania sprawności technicznej, a w konsekwencji wzrastające koszty usług. Największy spadek wartości maszyn i urządzeń wystąpił w grupie IV – o 74,1%, a najmniejszy w grupie I – o 6%. Natomiast zmniejszenie wartości środków transportu w największym stopniu miało miejsce w grupie II – o 70,2%, a ich wzrost wystąpił tylko w grupie I – o 3,4%.

Jednym z głównych zadań polityki finansowej przedsiębiorstwa jest ustalenie struktury składników majątku obrotowego tak, by zapewniała ona możliwie najlepsze wykorzystanie środków. W latach 1992–1994 majątek obrotowy badanych SKR zmniejszył się o 32,9%. Spadek wartości środków obrotowych pochodził głównie z tytułu zmniejszenia zapasów o 47,6%, których udział w majątku obrotowym zmniejszył się z 48,4% w 1992 r. do 37,7% w 1994 r. i należności analogicznie o 26,7% z 37,3% do 40,8%. Wystąpił natomiast wzrost środków pieniężnych o 2,1%. Zwiększył się też ich udział w majątku obrotowym z 13,8% do 21,1%. Wzrost środków pieniężnych wystąpił w grupie I o 9,4% oraz w grupie III o 44,2%. Wzrósł też ich udział w majątku obrotowym. W pozostałych grupach wystąpiło zmniejszenie środków pieniężnych w grupie II o 55,4% i grupie IV o 71,4%.

Oceniając zmiany w zakresie należności, za zjawisko pozytywne należy uznać ich wysoki spadek we wszystkich wyodrębnionych grupach (od 45,8% w grupie I do 22,6% w grupie IV). Może to świadczyć o skróceniu średniego cyklu ich rozliczenia, co ma korzystny wpływ na bieżącą wypłacalność spółdzielni.

Spośród wszystkich składników majątku obrotowego w największym stopniu zmniejszył się stan zapasów z 44,3% w grupie IV do 60,0% w grupie I. Niższe tempo zmniejszania sprzedaży w stosunku do stanu zapasów wpływa na wzrost wskaźnika ich rotacji, co świadczy o lepszym ich wykorzystaniu. Ponadto utrzymywanie wysokiego w stosunku do rozmiarów produkcji poziomu zapasów łączy się z kosztami i stwarza ryzyko ich fizycznego zanikania. Nieduże zapasy sprzyjają ich lepszemu wykorzystaniu i oszczędnej gospodarce.

Każda działalność gospodarcza wymaga odpowiednich kapitałów (funduszy), na które mogą składać się wyłącznie kapitały (fundusze) własne, jak również częściowo kapitały (fundusze) obce. Największą pewnością stabilizacji i suwerenności finansowej, nawet w okresach złej koniunktury rynkowej, zapewnia przedsiębiorstwu pełne sfinansowanie jego majątku kapitałami własnymi. Jest ono wówczas zupełnie niezależne od skłonności kredytodawców do udzielania, a następnie refinansowania pozyskanych kredytów. Zbędne jest wtedy również płacenie odsetek od kredytów, a do dyspozycji przedsiębiorstwa i jego udziałowców pozostaje cały osiągnięty zysk. W praktyce operowanie wyłącznie kapitałami własnymi nie jest z reguły wystarczające. Przeważnie konieczne jest korzystanie przez przedsiębiorstwo z kapitałów obcych. Odpowiednie ich wykorzystanie umożliwia wzrost zyskowności kapitałów własnych

Tabela 4. Struktura źródeł finansowania

Wyszczególnienie		Grupy wg wartości majątku				Razem średnio
		I	II	III	IV	
Fundusze własne [%]	A 1992	87,5	87,7	86,2	88,6	87,2
	B 1994	86,3	90,1	80,9	83,7	85,3
	A=100(%)	54,9	48,7	42,4	42,3	49,0
Fundusze obce [%]	A 1992	12,5	12,3	13,8	11,4	12,8
	B 1994	13,7	9,9	19,1	16,3	14,7
	A=100(%)	61,4	38,0	62,3	63,8	58,0
W tym: Zobowiązania bieżące [%]	A 1992	73,6	67,2	77,3	92,2	75,1
	B 1994	90,3	86,2	86,5	95,6	89,1
	A=100(%)	75,9	48,8	69,7	66,2	68,6
Kredyt bankowy (%) – (w funduszach obcych)	A 1992	16,8	29,8	7,7	8,5	15,3
	B 1994	6,3	5,8	0,0	0,0	3,4
	A=100(%)	23,1	7,4	X	X	13,3

Źródło: badania własne.

i prowadzi do powiększenia korzyści udziałowców (członków), czyli do dyskontowania efektów tzw. dźwigni finansowej. Zbyt wysoki poziom zadłużenia może doprowadzić do utraty właściwego poziomu bieżącej i przyszłej płynności finansowej, tj. zdolności do obsługi zadłużenia [2].

Rozpatrując strukturę i dynamikę źródeł finansowania w badanych spółdzielniach (tab. 4), można zauważyć, że w latach 1992–1994 stan funduszy własnych zmniejszył się o 51,0%, a ich udział w strukturze finansowania majątku spadł z 87,2% w 1992 r. do 85,3% w 1994 r. Jedną z przyczyn tego spadku jest pokrycie z funduszy zasadniczych występujących w SKR strat, których wielkość średnio w przeliczeniu na jedną spółdzielnię w 1992 roku wynosiła 621 mln zł i zmniejszyła się do 138 mln zł w 1994 roku. Innym powodem zmniejszenia funduszy są zwroty udziałów członkom spółdzielni, którzy w trakcie badanego okresu wystąpili z SKR. Oceniając zmiany funduszy własnych, należy stwierdzić, że ich największy spadek wystąpił w grupach spółdzielni o niższej wartości majątku: IV – o 57,7% i III – o 57,6%. W pozostałych grupach spadek wartości funduszy był niższy i wynosił w grupie I – o 45,1%, w grupie II – 51,3%. Oceniając zmiany zaistniałe w wielkości funduszy własnych, należy stwierdzić, iż mimo zmniejszenia się ich stanu nadal mają bardzo wysoki udział w finansowaniu majątku SKR. Stan taki z pewnością nie pozwoli na uzyskanie dodatniego efektu dźwigni finansowej, ale zmniejszy ryzyko finansowe.

Obce źródła finansowania majątku cechują się różnymi terminami spłat (podlegają bowiem zwrotowi). Część zobowiązań może być odroczone w czasie bez jakichkolwiek konsekwencji finansowych dla spółdzielni, natomiast w wypadku

niektórych muszą one ponieść dodatkowe koszty. W analizowanym okresie wartość funduszy obcych zmniejszyła się o 42,0%. Zwiększył się natomiast ich udział w strukturze źródeł finansowania z 12,8% w 1992 r. do 14,7% w 1994 r. W strukturze funduszy obcych największą pozycję stanowiły zobowiązania bieżące, których okres spłaty jest krótszy niż rok – 75,1% w 1992 r. i 89,1% w 1994 r., przy spadku ich wartości o 31,4%. Udział zaś kredytów bankowych w funduszach obcych w 1992 r. wynosił 15,3% i zmniejszył się do 3,4% w 1994 r. przy zmniejszeniu ich wartości o 86,7%. Najwyższy spadek funduszy obcych wystąpił w grupie II – o 62,0%, tu również w największym stopniu zmniejszył się stan zobowiązań bieżących o 51,2%.

Kredyty bankowe jako źródło finansowania zmniejszyły swój udział w funduszach obcych w obrębie wszystkich grup majątkowych. Z pewnością było to związane z relatywnie wysokim oprocentowaniem kredytów. SKR z grupy IV i III na koniec 1994 r. nie wykazały zadłużenia z tytułu kredytów bankowych. W pozostałych spółdzielniach ich stan uległ istotnemu zmniejszeniu – w I grupie o 76,9%, w II i o 92,6%.

Oceniając zmiany w strukturze kapitałów, należy stwierdzić, że głównym źródłem finansowania majątku SKR są fundusze własne, które pochodzą z wpłat członków spółdzielni (fundusz udziałowy) oraz zgromadzonych w poprzednich latach funduszy zasobowych przeznaczonych na rozwój spółdzielni. Pomimo zmniejszenia ich udziału w strukturze pasywów w latach 1992–1994 ich wartość jest nadal bardzo wysoka. Stan ten zapewnia spółdzielniom stabilizację i utrzymanie płynności finansowej, nie pozwala jednak na dodatkowe korzyści w postaci wzrostu zyskowności kapitałów własnych. Wśród obcych źródeł finansowania nastąpił wzrost zobowiązań bieżących i zmniejszenie stanu kredytów, co z pewnością związane jest z wysoką stopą procentową kredytów.

Wnioski

Przeprowadzona ocena struktury majątku i źródeł jego finansowania w SKR w woj. siedleckim pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. W latach 1992–1994 w badanych spółdzielniach nastąpił proces znacznego zmniejszenia wartości majątku, który w większym stopniu miał miejsce w mniejszych SKR.
2. Zmniejszenie wartości maszyn, urządzeń i środków transportu może świadczyć o utrzymującej się tendencji do zawężania działalności usługowo-produkcyjnej.
3. W strukturze funduszy SKR przeważają fundusze własne, a stopień zadłużenia był bardzo niski. Majątek trwały znajdował w zasadzie pokrycie w funduszach własnych.

Literatura

- [1] Bednarski L., Borowiecki R., Duraj J., Kurtys E., Waśniewski T., Wersty B. 1993. Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie. AE, Wrocław, 91–98, 225–234.
- [2] Bień W. 1995. Optymalizacja struktury kapitałów przedsiębiorstwa. *Rachunkowość* 9: 445–449.
- [3] Kożuch A. 1995. Spółdzielnie kółek (usług) rolniczych w warunkach transformacji gospodarki. W: Stan i rozmieszczenie infrastruktury ekonomicznej na obszarach wiejskich Polski. Praca w ramach grantu nr 10401404 pt. "Atlas wyposażenia w infrastrukturę obszarów wiejskich Polski". Biuletyn nr 3. IRWiR PAN, Warszawa: 85–96.
- [4] Sierpińska M., Jachna T. 1995. Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych. PWN, Warszawa: 39–62.

An estimation of the Cooperatives of Agricultural Circles financial situation under conditions of a market economy

Summary

The aim of the paper is to evaluate the structure of assets as well as internal and external sources of finance of all 54 CACs in the province of Siedlce, which has been made on the basis of their annual financial statements. The study has shown that the years 1992 to 1994 have seen a considerable depreciation in fixed assets as well as a substantial increase in their share in all (fixed and current) assets, which proves an important degree of the immobilisation. The study has also revealed that the fixed assets are used inappropriately. The structure of the cooperative's funds is dominated by the internal funds. An insignificant increase in external sources of finance resulted from the increase in the current liabilities.